

Datum 2023-10-27
Vår referens: Antje Dederling

Mottagare

louise.a.andersson@regeringskansliet.se

s.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer; S2023/02208

Remissinstans; Vårdföretagarna

Remissvar (Ds 2023:23) ”Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd”

Vårdföretagarna är en arbetsgivar- och branschorganisation för privat och idéburen vård och omsorg. Vårdföretagarna har cirka 2000 medlemmar med drygt 100 000 årsanställda som bedriver vård och omsorg i hela landet. Bland medlemmar finns större såväl större som mindre aktörer representerade och alla är bundna av kollektivavtal. Omkring hälften av alla besök i primärvården och drygt 30 procent av ST-tjänstgöringen för specialister inom allmänmedicin görs idag hos privata utförare. Vårdföretagarnas medlemmar har en central roll i dagens och framtidens hälso- och sjukvård i hela landet.

Vårdföretagarna har beretts tillfälle att lämna remissvar över Ds 2023:23 och vill med anledning av detta framföra följande.

Syftet med utredningens förslag ska vara att i) stimulera mindre hälso- och sjukvårdsaktörers långsiktiga deltagande i offentligt finansierad öppenvård, ii) ge förutsättningar för att upphäva LOF och LOF samt iii) verka för en mer jämlik tillgång till vård i hela landet.

Vårdföretagarna är positiva till att underlätta för att en mångfald av små och stora utförare på lika villkor ska kunna bidra till hälso- och sjukvården i hela landet. Det är också positivt att utredningen anför att varken regionala skillnader eller ideologiska avvägningar ska tillåtas begränsa möjligheten till valfrihet för patienter och medarbetare genom en mångfald av aktörer.

Utredningen omfattar all öppenvård och är inte begränsad till primärvård. Den vård som beskrivs torde dock oftast falla inom primärvården, vilket också ligger i linje med syftet att säkra den geografiska närheten till vård. Möjligheten att erbjuda primärvård inom LOV finns idag i hela Sverige. Varje region har därutöver möjlighet att anpassa avtalen efter exempelvis geografiska förutsättningar och befolkningsunderlag.

Vårdföretagarna är positiva till åtgärder för en mer jämlik tillgång till vård. Nationellt och regionalt pågår många initiativ kring utvecklandet av den nära

vården, men det har konstaterats av bland annat Socialstyrelsen samt Myndigheten för Vårdanalys, att detta inte tycks nå verksamheterna. Det finns också flera exempel på regionala beslut som motverkar de övergripande ambitionerna, så som försämrade villkor för digitala besök och en övergripande underfinansiering av primärvården. Vårdföretagarna vill därför inledningsvis lyfta några förslag som åstadkommer önskade förändringar.

1. Ersättningen till primärvården behöver öka.
 - a. Satsningarna på den goda och nära vården behöver nå varje enskild verksamhet för att effekterna ska nå patienterna. Det skapar också förutsättningar för en bättre arbetsmiljö.
2. En mer nationell enhetlig utformning av regelverket för LOV i primärvård.
 - a. Det ökar exempelvis möjligheterna till samverkan och till att bedriva vård i flera regioner.
3. Vårdmomsens effekter behöver elimineras.
 - a. Nuläget påverkar möjligheterna till etablering i glesbygd och försvårar kompetensutvecklingen. På kort sikt behöver åtgärder vidtas för att kompensera effekterna. På lång sikt behöver en lagändring komma till stånd

Nedan redovisas kortfattat Vårdföretagarnas synpunkter kring de fyra områden där utredningen lämnar förslag.

Förslag gällande Ersättningssystem

Vårdföretagarna tillstyrker förslaget att en utvärdering och utredning görs kring de idag många olika ersättningssystemen och ersättningsmodellerna inom primärvården.

Vårdföretagarna anser att vårdvalet bör ges en mer nationellt enhetlig utformning. En översyn av ersättningssystem och nationella rekommendationer är ett bra första steg.

Särskilt om förslaget med riktade statsbidrag under vissa förutsättningar

Vårdföretagarna avstyrker förslaget om riktade statsbidrag. Tillfälliga bidrag stimulerar inte i tillräcklig omfattning långsiktig etablering och den kontinuitet som bör präglade primärvården. Statsbidrag skapar dessutom en risk för omfattande administrativa kostnader.

En bättre lösning vore att förstärka primärvården på andra sätt som möjliggör etablering i hela landet. Det kan handla om etablering av "vårdnoder" samt utvecklade digitala möjligheter. Verksamheter i glesbygd bör ges möjlighet till ersättning som skapar förutsättningar för att upprätthålla kvaliteten också där befolkningsunderlaget är mindre. Möjligheten finns redan idag för alla regioner att justera ersättningen utifrån regionala behov; Regionens geografiska område får delas upp för att styra ersättningsnivåer (7 kap 3 § st 2 i Hälso- och

sjukvårdslagen) och glesbygdsområden kan därmed ges en annan ekonomisk ram.

Förslag gällande upphandlingar

Vårdföretagarna avstyrker förslagen som rör förändringar i LOU, och vill med anledning av det anföra följande: Lagstiftning syftar till att reglera. Att justera lagtext, även utan avsikt att förändra gällande rätt, riskerar att tynga lagstiftningen och kan komma innebära förändringar och ökad komplexitet i dess uttolkande. Lagstiftning bör vara tydlig och beträffande ett så brett område som LOU inte göras branschspecifik. Vårdföretagarna föreslår att uppdrag i stället ges till Upphandlingsmyndigheten att ta fram en reglering av hur små och medelstora företags deltagande i upphandlingar inom specifika branschområden kan underlättas.

Vårdföretagarna vill dessutom anföra följande: Förslagen till förändringar av LOU riskerar att ha begränsad effekt för en mer jämlik tillgång till nära vård. De vårdområden i vilka behoven av etablering i glesbygd är störst ingår i huvudsak i primärvården, för vilken möjligheten till LOV finns i hela landet. De möjligheter som LOV erbjuder idag, och även skulle erbjuda med en mer nationellt enhetlig utformning, kan och bör användas. Stärkta möjligheter för små aktörer att delta i upphandlingar kan dock ha positiva effekter för den planering som regionerna behöver vidta för omhändertagande av de patienter som idag tas om hand inom etableringar.

Beträffande förslaget att "En statlig myndighet ska bemyndigas att ta fram föreskrifter samt få ett tillsynsuppdrag på området" bör en sådan uppgift inte ges till Konkurrensverket som framför allt ska vara en tillsynsmyndighet. Även där kan dock Upphandlingsmyndigheten ha en vägledande roll inom vilken det ingår utbildningsinsatser.

Förslag gällande LOL och LOF

Beträffande förslaget att avveckla LOF och LOL vill Vårdföretagarna lämna följande synpunkter: Vården som ges inom LOL och LOF står för en viktig del av vårdproduktionen för många patienter. En avveckling av dessa verksamheter kan ha stor påverkan på tillgången till vården, både för befintliga patienter och för dem som i flera led påverkas av ändrade patientflöden. En planerad avveckling behöver inkludera en konsekvensanalys för patienterna och det framtida omhändertagandet av dem. Det är inte sannolikt att andra verksamheter med liknande uppdrag har kapacitet att ta hand om ett kraftigt utökat patientunderlag. Avvecklingen kan dessutom komma att påskyndas i takt med att verksamheter exempelvis avslutar eller undviker att ingå förnyade kontrakt. Planeringen behöver därför prioriteras nationellt och regionalt och säkerställa alternativa former för professionen att fortsätta verka för att erbjuda vården. För

att säkerställa att varken valfrihet eller tillgänglighet för patienterna påverkas negativt behöver inom vissa områden säkerställas att en övergång till att verka inom exempelvis LOV är möjlig – där behov finns av justeringar av ersättningsnivåer och villkor. För andra delar kan ett omhändertagande av patienterna innebära att vårdmomsens begränsande effekter påverkar möjligheten att utveckla olika former av konsultationssamverkan för att ta hand om patienterna hos andra vårdgivare.

Förslag gällande kompetensförsörjning

Vårdföretagarna tillstyrker förslaget att öka det nationella ansvaret för en hållbar genomlysning och planering för kompetensförsörjningen inom öppenvården. Vårdföretagarna vill poängtera att framtidens medarbetare bör ges möjlighet att utbildas och fortbildas inom en mångfald av verksamheter. I planeringen av utbildning och fortbildning behöver säkerställas en utförarneutral samverkan med likvärdiga och goda förutsättningar för alla aktörer att bidra.

Sammanfattning

Utredningen identifierar och lyfter en mångfald av utförare i olika storlek som en fördel för patient och personal. Vårdföretagarna delar utredningens uppfattning och instämmer även i behovet av att stärka förutsättningarna för en mer jämlik tillgång till vård i hela Sverige. Vårdföretagarna bedömer dock att sådana åtgärder bör genomföras som en helhet. Utveckling av den digitala och digifysiska vården, justering av vårdmomsen, en hållbar finansiering av primärvården och säkrad kompetensförsörjning är åtgärder som bör prioriteras vid ett sådant genomförande.

Vårdföretagarna har härutöver inga ytterligare synpunkter.

Med vänlig hälsning

Antje Dederling
Förbundsdirektör Vårdföretagarna

Karin Elinder
Näringspolitisk expert